

r

Jako mladičský hrdina Fuksův odpovídal na neprostupnost reality pohádkovými výmysly, tak na ni mladý hrdina Kunderův odpovídá žertem. Komunikáční porucha, nesdělnost, neschopnost chápavého kontaktu se prozradí v *Žení* (1967) nezpůsobilostí doby adekvátně přijmout šprým - který sám byl už provokační odezvou na nemožnost dohody a porozumění. Ludvík Jahn tuší (ještě než dá podnět ke hře, již ovšem padne za obět) nepřírozené hranice, do nichž je uzavírán, ale co ví o jejich povaze a dosahu? Co ví o sobě?

Je Ludvík politickou obětí? A je tedy *Žen* román sociálně kritický? Mstí se Ludvík za politickou křivdu? Proč ta vytrvalá nenávisť k Pavlu Zemánkovi? A odkud a k čemu je vedena polemika fučíkovská?

Ludvík je vypravěčem svého vlastního příběhu. Obsadil jako vypravěč všechny liché kapitoly (I, III, V) s výjimkou poslední (VII), v níž se s ním střídají dva ze tří vypravěčů sudých. Všichni sudí vypravěči jsou statictí, drží se na svém místě, opatrují si své jistoty křesťanské víry, folklórní tradice, politické ortodoxnosti. Hlavní vypravěč, nadřazený ostatním počtem stran a ironií, která převyšuje jejich vlastní promluvy, přímo do nich pronikajíc, přechází z prostředí do prostředí, Jaroslavovým zaujetím pro lidovou muziku i Heleniným nadšením pro aktuální historii, nejzdrženlivěji se stává ke křesťanství Kostkovu; Kostka je také nejdřív odbyt, v VII. kapitole už není zastoupen. Helena, Jaroslav, Kostka se připínají k institucionalizovaným stanoviskům. Ludvík se na nich také podílí a s čím větším zápalem, tím polemičtěji. Zasahuje do chráněných jistot rozkladně. „Sudí“ zachovávají věrnost svým bohům, tradicím, svým ideálům a iluzím. Shodnou se i tam, kde jejich výchozí předpoklady jsou si vzdáleny. Kostka a Helena se tak dalece nerozejdou v poměru k padesátým letům a oba, ale i Jaroslav, jsou nedůvěřiví k novému pohybu ve společnosti a mezi mládeží. Jsou lidmi stabilizované víry. Proti nim se jeví Ludvík dynamickým člověkem racionální reflexe. Když se však v poslední části románu Ludvík zase sblíží s Jaroslavem, je to setkání poraženého s poraženým. Sblížení bylo podmíněno oboustranně: racionální kalkul nevyšel a emocionální těžiště se sesulo; Jaroslav se dal do pohybu a Ludvíkova pohyblivost opadla, minuvši se cíle.

Uvedením do pohybu je přivozen pád. Po léta se Jaroslav pokoušel žít s pomocí tradice ve věčnosti, v řádu, který jednotlivého člověka přesahuje. Budoval domov. Jen proto, aby mohl být doma, nechal studii a namluvil otci, že ho vyhodili. Ludvíka vyhodili ze studií doopravdy a cítí to jako životní